

PIERRE TEILHARD DE CHARDIN

WERELD-EUCHARISTIE

vertaald en ingeleid door

MICHEL COUNE, O.S.B.

Zevenkerken
Brugge
1988

TER INLEIDING

De bezinning van Pierre Teilhard de Chardin, S.J., waarvan wij hier een nieuwe vertaling bezorgen, verscheen bij *Le Seuil*, Parijs 1961, onder de titel: *La Messe sur le monde*, in de bundel: *Hymne de l'univers*.

Een vroegere vertaling in het Nederlands van M. Mok (*Spectrum*, Utrecht-Antwerpen 1965), onder de titel: *Loflied*, is helaas niet meer in de handel te vinden. Ze kan, naar onze mening, op vele plaatsen verbeterd of genuanceerd worden.

Pater Teilhard schreef deze bezielde en vurige bladzijden in Mongolië, in 1923. Hij was toen 42 jaar oud, en al 11 jaar priester gewijd. Het was de eerste keer dat hij in China verbleef, en hij zou er nog zesmaal terugkeren. Tijdens zijn verblijf aldaar, van 1923 tot 1924, assisteerde hij, als volwaardige en goed gevormde paleontoloog, pater Emile Lincet, S.J., stichter van het Hoangho-Paihomuseum te Tientsin.

Het genre van zijn bezinning is dat van een lange meditatie bij of na het vieren van de Eucharistie. Maar in dit geval was er geen eucharistisch offer mogelijk geweest. Bij gebrek aan brood en wijn kon de priester-paleontoloog in de steppen van de Ordos op 6 augustus, feest van 's Herens gedaanteverandering, de mis opdragen noch bijwonen. Hij beleefde ze daarom innerlijk, op een zuiver geestelijke, mystieke wijze, terwijl hij er zichzelf en heel zijn christelijke hoop in engageerde.

De hoop van Pater Teilhard was dat heel de kosmos in de liefde en de vleeswording van Christus opgenomen mocht worden. Door de menswording van zijn Zoon in Israël, en door Diens brood- en wijnwording in de paaseucharistie, toont God dat Jezus in zijn vurige persoon en wezen heel de kosmos kwam integreren, en hem vanuit zijn hart een eindeloos leven en elan kwam geven.

Heeft Pater Teilhard deze twintig-bladzijden-lange bezinning wel op één dag geschreven? Het kan, maar we mogen er ook aan twijfelen. Zijn mystieke intuïtie of ervaring situeert hij op die dag,

maar het kan ook gaan om een vroegere meditatietekst uit de oorlogsjaren, die zich die dag weer aan hem opdrong en waaraan hij nu een uitgebreide vorm gaf. De volgende dag schreef Pater Teilhard immers aan een kennis: «Ge weet dat ik Parijs verlaten heb om naar China te gaan, enkel om als voorbeeld te stellen hoe ik mijn christelijke plicht opvat; ook om, al reizend en werkend, mijn geloof meer meester te worden, en sterker te staan in de verkondiging. Op dit belangrijk punt hoop ik mijn tijd niet verloren te hebben. Met minder vrije tijd dan tijdens de oorlog, maar waarschijnlijk ook minder fris (de oorlogstijd was voor mij een periode van gedachtenbloei, een soort geestelijke wittebroodstijd), voel ik me sinds twee maanden in een soortgelijke afzondering, midden even grootse werkelijkheden. Deze twee voorwaarden zijn bijzonder gunstig om over het grote Al te mediteren. Nu, in de wijde eenzaamheden van Mongolië (- menselijk gezien, een dor en doods gebied -), zie ik hetzelfde als vroeger op het front (- menselijk gezien, het meest levend gebied dat er bestond -): dat er in de Wereld slechts één beweging gaande is die onze inspanningen kan wettigen. Doorheen de inspanningen van het leven komt er namelijk een geestelijke Werkelijkheid vrij. Als ik dagen na elkaar op mijn muilezel reis, herhaal ik zoals weleer, bij gebrek aan een andere mis, de «Wereld-Eucharistie» die gij kent, en ik meen haar met nog meer doorzicht en overtuiging te zeggen dan toen. Wat een mooie hostie is dit oude Azië (momenteel een dode hostie, zo denk ik toch), maar dat onder het stof de sporen draagt van een eeuwenlang werk, waarvan wij nu genieten» (Claude Cuénot, *Teilhard de Chardin*. Seuil, Paris 1964, pp. 44-46).

Pater Teilhards gedachtengang volgt een klassiek stramien: het Romeins misformulier van zijn tijd, van offerande tot slotgebed. Daar het om een lyrische toewijding ging, was er geen plaats voor een inleidende woordliturgie; deze wordt in een kosmische offerdienst opgeslorpt. Twee ondertitels meenden we te mogen verduidelijken als *Consecratie* enerzijds, en *Epiclese* anderzijds; Teilhards ondertitels: *Het vuur boven de wereld* en *Het vuur in de wereld*, alluderen immers duidelijk naar die twee momenten van het misoffer.

Tijdens zijn bezinning verwijst Pater Teilhard tweemaal naar Jezus' transfiguratie; eerst wanneer hij bij de *Communie* schrijft dat het er niet om gaat «een tent op de berg van onze willekeur op te slaan» (cf. p. 18), en vervolgens bij het *Slotgebed*, wanneer hij Johannes' visioen van de verrezen, kosmische Christus in de Openbaring aanhaalt (cf. p. 21). Het mysterie en feest van Jezus' transfiguratie, samen met die van Zijn hemelvaart, waren onze paleon-

toloog-Jezus niet bijzonder dierbaar; verduidelijken beide niet de dynamische en kosmische dimensie van het Christismysterie?

Het is als modern commentaar bij dit aangrijpend en steeds levend mysterie van de Gedaanteverandering, Jezus' vuurgloed in het hart van Kerk, Mensdom en Wereld, dat deze vertaling gepubliceerd wordt.

WERELD-EUCHARISTIE

OFFERANDE

Heer, nogmaals heb ik geen brood, geen wijn, geen altaar, en nu niet in de bossen van de Aisne, maar in de steppen van Azië (1). Daarom zal ik me boven de symbolen uit verheffen tot de pure majesteit van de Werkelijkheid, en ik, uw priester, zal U de arbeid en de nood van de Wereld offeren op het altaar van de gehele Aarde.

Ginds begint de zon de uiterste rand van het verste Oosten te verlichten. Onder het golvende kleed van haar vuur ontwaakt eens te meer de levende oppervlakte van de Aarde, huivert, en vat opnieuw haar schrikwekkende arbeid aan. Op mijn pateen, o mijn God, zal ik de verwachte oogst van deze nieuwe inspanning leggen. In mijn kelk zal ik het sap gieten van alle vruchten die vandaag geperst zullen worden.

Mijn kelk en mijn pateen: het zijn de diepten van een ziel, wijddopen voor alle krachten die zo dadelijk zullen opstijgen vanuit alle punten van de Aardbol en samenstromen naar de Geest. – Laat dan de herinnering en de mystieke aanwezigheid tot mij komen van hen die door het licht tot een nieuwe dag gewekt worden!

Eén voor één zie ik hen, Heer, en heb hen lief, die Gij me gegeven hebt tot natuurlijke steun en aantrekkelijkheid van mijn bestaan. Eén voor één tel ik ook hen, de leden van die andere, zo dierbare familie, langzamerhand om me heen verzameld uit een veelheid van de meest uiteenlopende elementen door de affiniteit van hart, wetenschappelijk onderzoek en gedachte. Wel vager, maar allen zonder uitzondering, roep ik hen op, wier naamloze schare de talloze massa van de levenden uitmaakt: zij die me omringen en me steunen zonder dat ik hen ken; zij die komen, zij die gaan, en vooral zij die, op hun bureel, laboratorium of fabriek, – in de waarheid of doorheen de dwaling –, geloven in de vooruitgang van de Dingen en vandaag hartstochtelijk het licht zullen nastreven.

(1) *De Aisne*: bijrivier van de Seine en departement ten Noorden van Parijs. Teilhard verwijst naar de oorlogsperiode 1914-18, waar hij als brancardier diende, en meer bepaald naar het jaar 1918.

De steppen van Azië: het gaat hier om de Ordos, uitgestrekt hoogplateau van West-Mongolië gelegen in de grote bocht van de Hoangho.

Die bewogen menigte, vaag of duidelijk, wier onmetelijkheid ons schrik aanjaagt, – die menselijke Oceaan wiens trage en eentonige schommelingen de meest gelovige harten in verwarring brengen: van zijn diep gemurmel wil ik dat mijn wezen nu het klankbord weze. Alles wat in de loop van vandaag zal groeien in de Wereld, alles wat zal verminderen, – en ook alles wat zal sterven –, ziedaar, Heer, wat ik in mij tracht te vergaren om het U aan te bieden; ziedaar de grondstof van mijn offer, het enige dat Gij wenst.

Eertijds sleepte men naar uw tempel de eerstelingen van de oogst en de bloem van de kudde. Het offer dat Gij waarlijk verwacht, dat Gij op een mysterieuze wijze iedere dag nodig hebt om uw honger te stillen, uw dorst te lessen, is niets minder dan de toename van de Wereld, meegevoerd door de universele wording.

Ontvang, Heer, deze alomvattende Hostie die de Schepping, door uw aantrekking voortbewogen, U aanbiedt bij de nieuwe morgen. Ik weet het: dit brood, onze inspanning, is uit zichzelf maar een onmetelijke verwording. Deze wijn, ons lijden, is ook, helaas, niets meer dan een verwilderende drank. Maar in het diepste van die vormeloze massa hebt Gij – ik ben er zeker van, want ik voel het – een onweerstaanbare en heiligende begeerte geplant, die ons allen, van goddeloze tot gelovige, doet uitschreeuwen: «Heer, maak ons één!» (2).

Omdat Gij mij, o God, in de plaats van de geestelijke ijver en de sublieme zuiverheid van uw Heiligen, een onweerstaanbare tegenigheid geschonken hebt voor alles wat beweegt in de duistere materie, – omdat ik in mij, onherroepelijk, een zoon van de Aarde herken, veel meer dan een kind van de Hemel, – daarom zal ik vanmorgen in gedachten opstijgen naar de hoogten, beladen met de verwachtingen en de ellende van mijn moeder; en daar, sterk door een priesterschap dat Gij alleen – dat geloof ik – mij gegeven hebt, zal ik over alles, wat in het menselijke Vlees klaar staat om onder de opgaande zon geboren te worden of te vergaan, het Vuur inroepen.

(2) Deze bede beantwoordt aan het gebed van de Heer Jezus in Joh. 17,11.

CONSECRATIE: HET VUUR BOVEN DE WERELD

We worden overheerst door de taaie illusie dat het Vuur, dit beginsel van het zijn, uit de diepten der Aarde komt en dat zijn vlam geleidelijk aan ontbrandt langsheen het glanzende spoor van het Leven. Gij hebt me de genade geschonken, Heer, om in te zien dat deze zienswijze verkeerd was, en dat ik haar moest omkeren om U te ontwaren. In het begin was de verstandelijke, liefhebbende en werkende macht. In het begin was het Woord (Joh. 1,1), met de soevereine macht om alle Materie, die nog zou ontstaan, te onderwerpen en te doorkneden. In het begin was er koude noch duisternis, maar het Vuur. Dat is de Waarheid.

Het licht dat, verre van stap voor stap uit onze nacht op te vlammen, voorafbestaat, lost adup, met geduld en absolute trefzekerheid, onze schaduwen op. Wij, schepselen, zijn uit onszelf Duisternis en Leegte; Gij, God, zijt de kern zelf en de standvastigheid van het eeuwige Midden, zonder duur noch ruimte, in wie, stap voor stap, ons Heelal oprijst en zich voltooit, zijn grenzen verliezend waardoor het ons zo groot lijkt. Alles is «zijn», overal is er niets dan «zijn», buiten de versnippering der schepselen en de tegenstelling van hun atomen.

Brandende Geest, wezenlijk en persoonlijk Vuur, werkelijk Eindpunt van een éénwording duizendmaal schoner en begeerlijker dan de verwoestende fusie door eender welk pantheïsme bedacht, wil opnieuw, om het te bezielen, neerdalen op dat broze vliesje nieuwe materie waarmee deze Wereld zich vandaag zal omhullen.

Ik weet het; het ligt niet in ons bereik ook maar het geringste gebaar van U af te dwingen, noch erop vooruit te lopen. Van U komen alle initiatieven, te beginnen met dat van mijn gebed.

Fonkelend Woord, vurige Macht, Gij die het Veelsoortige kneedt om het uw leven in te blazen, ik bid U, laat uw machtige handen over ons neerdalen, uw voorkomende handen, uw alom aanwezige handen, deze handen die niet hier of daar aanraken (wat een mensenhand zou doen), maar die, vermengd met de diepte en met de huidige en voorbije universaliteit van de Dingen, ons tegelijk bereiken door al het meest wijdse en innerlijkste, in ons en om ons heen.

Wil, voor het grote werk dat Gij beraamt, door een opperste aanpassing en met deze onoverwinnelijke handen, de aardse inspanning voorbereiden, waarvan ik U nu, in mijn hart vergaard, de totaliteit opdraag. Herschep die inspanning, wijzig ze, hersmelt ze tot in haar oorsprongen, Gij die weet waarom het onmogelijk is dat het schepsel anders geboren wordt dan gedragen op de stengel van een eindeloze evolutie.

Spreek nu, door mijn mond, over haar het dubbele, werkzame woord uit, zonder hetwelk, in onze wijsheid en in onze ervaring, alles wankelt, alles uiteenvalt, en met hetwelk, in onze beschouwingen en toepassingen van het universum, alles, tot in het onafzienbare, samenvloeit en verstevigd wordt. – Over alle leven dat vandaag zal kiemen, groeien en rijpen, wil herhalen: «Dit is mijn lichaam». – En over elke dood die zich klaarmaakt om te knagen, te verwelken en af te snijden, wil bevelen (geloofsmysterie bij uitstek!): «Dit is mijn bloed» (3).

(3) Dit zijn de woorden van de eucharistische consecratie. Cf. 1 Kor. 11,23-25 en Mc. 14,22-24 (+ parallelen).

EPICLESE: HET VUUR IN DE WERELD

Het is gebeurd.

Andermaal heeft het Vuur de Aarde doordrongen.

Het is niet met geraas op de toppen ingeslagen, zoals de bliksem en zijn donderslag. Beukt de meester zijn deur in om thuis te komen?

Zonder schok, zonder gedonder, heeft de vlam van binnenuit alles verlicht. Vanaf de kern van het kleinste atoom tot aan de energie van de meest universele wetten heeft ze elk element, elke veerkracht, elke verbinding van onze kosmos, individueel en in hun geheel, zo natuurlijk overrompeld, alsof deze vanzelf ontvlamd was, zou men kunnen geloven.

In het nieuwe Mensdom dat vandaag verwekt wordt, heeft het Woord de eindeloze daad van zijn geboorte voortgezet; en door de kracht van zijn onderdompeling in de schoot van de wereld werden, zonder één huivering, de grote wateren van de Materie met leven beladen. Schijnbaar heeft niets gebeefd bij die onuitsprekelijke omvorming. En nochtans is het Heelal, deze onmetelijke Hostie, op een mysterieuze en reële wijze Vlees geworden door de aantreking met het substantiële Woord. Alle stof is voortaan vlees geworden door uw Vleeswording, o mijn God.

Lang reeds waren onze beschouwingen en onze menselijke ervaringen bewust geworden van de vreemde eigenschappen van het Heelal, die het zo sterk gelijk maken met Vlees...

Zoals het Vlees trekt het ons aan door de bekoorlijkheid die rondwaart in het mysterie van zijn plooiën en in de diepte van zijn ogen. Zoals het Vlees valt het uiteen en ontsnapt het ons onder het werk van onze ontledingen, onze aftakelingen, en van zijn eigen duur. Zoals het Vlees wordt het slechts waarlijk omvat in het eindeloze streven om het steeds te bereiken over de grens heen van wat ons gegeven is.

Heer, al geboren wordend voelen we allen die verwarrende mengeling van nabijheid en afstand. In de erfenis van leed en hoop, eeuw na eeuw overgeleverd, is er geen desolater heimwee dan dat wat de mens doet schreien van ergernis en verlangen te midden van

die Tegenwoordigheid die, ontastbaar en naamloos, in alle dingen om hem heen zweeft: «*Si forte attrahent eum*: of zij misschien al tastende Hem zouden vinden» (Hand. 17, 27).

Nu, Heer, door de Wijding van de Wereld, krijgen voor mij het licht en de geur die in het Heelal zweven, lichaam en aangezicht in U. Wat mijn aarzeland denken meende te ontwaren, wat mijn hart in een ongelooflijk verlangen opeiste, geeft Gij mij op prachtige wijze: dat de schepselen niet alleen zo samenhangend zijn, dat er geen enkele kan bestaan zonder dat alle anderen hem omringen – maar dat ze zozeer van éénzelfde reëel centrum afhangen, dat een waarsachtig en gemeenschappelijk beleefd Leven, hun voorgoed gestalte en eenheid geeft.

Mijn God, laat, door de durf van uw Openbaring, de schuchterheid stukspringen van een kinderlijk denken, dat zich in de wereld niets durft voorstellen dat grootser en levender is dan de ellendige volmaaktheid van ons menselijk organisme! Op weg naar een moederlijk begrip van het Heelal gaan de kinderen van deze eeuw elke dag de meesters van Israël vóór. Gij, Heer Jezus, «in wie alle dingen hun samenhang vinden» (Kol. 1,17), openbaar U eindelijk aan hen die U liefhebben als de hoogste Ziel en het fysieke Brandpunt van de Schepping. Het gaat om ons leven, ziet Gij dat niet? Mocht ik niet geloven dat uw werkelijke Tegenwoordigheid ook de minste der energieën die mij doordringen of langs mij glijden, bezielt, versoepelt en verwarmt, zou ik dan niet sterven van kou, verstijfd tot in het merg van mijn wezen?

Heb dank, mijn God, dat Gij, op duizend wijzen, mijn blik gericht hebt, tot hij zelfs de oneindige eenvoud der Dingen mocht ontdekken! Stilaan, onder de onweerstaanbare ontwikkeling van de hunkeringen die Gij in mij hebt gelegd toen ik nog een kind was; onder de invloed van buitengewone vrienden, die zich op het gepaste ogenblik op mijn weg hebben bevonden om mijn geest te verlichten en te sterken; onder de ontsluiting van schrikbaarjagende en weldadige inwijdingen, waarvan Gij mij achtereenvolgens de kringen hebt laten overschrijden, ben ik zover gekomen niets meer te kunnen zien noch ademen buiten het Midden waar alles slechts Eén is.

Op dit ogenblik, waarop uw Leven zojuist, met een overmaat van kracht, in het Sacrament van de Wereld is overgegaan, zal ik, met toegenomen bewustzijn, de sterke en kalme roes genieten van een visioen, waarvan ik de samenhang en de harmonie niet kan uitputten.

Mijn God, staande vóór en in de schoot van de Wereld, door uw Vlees opgenomen en uw Vlees geworden, is mijn gewaarwording niet die van opslorping, zoals bij de monist, begerig naar versmelting in de eenheid van de dingen, – noch die van ontroering, zoals bij de heiden, neergebogen voor de voeten van een tastbare godheid, – noch die van passieve overgave, zoals bij de quietist, speelbal van de golven der mystieke energieën.

Aan die verschillende stromingen ontleen ik iets van hun kracht, maar zonder op gelijk welke klip vast te lopen. Zo is de houding, waarin uw universele Tegenwoordigheid mij bevestigt, gevormd door een bewonderenswaardige synthese, waarin drie van de meest gevreesde passies die ooit een menselijk hart kunnen bestormen, verweven zijn en mekaar bijsturen.

Zoals de monist dompel ik mij in de totale Eenheid, – maar de Eenheid die me opvangt is zo volmaakt dat ik, zelfs in die volledige overgave, de hoogste vervulling van mijn individualiteit kan vinden.

Zoals de heiden aanbid ik een tastbare God. Die God raak ik zelfs aan met gans de uitgestrektheid en de diepte van de Wereld der Materie waarin ik opgenomen ben. Maar om Hem te kunnen vatten zoals ik dat wens (eenvoudigweg om Hem te blijven aanraken), moet ik altijd verder gaan, doorheen en voorbij iedere uitsluiting, – zonder ooit in iets te kunnen rusten –, op elk ogenblik gedragen door de schepselen, maar ze ook op elk ogenblik achter mij latend, – in een voortdurend welkom en een voortdurend afscheid.

Zoals de quietist laat ik me zalig wiegen door de goddelijke Fantasie. Maar terzelfdertijd weet ik dat de goddelijke Wil me op ieder ogenblik slechts op de uiterste grens van mijn inspanning zal geopenbaard worden. God zal ik in de Materie alleen dan aanraken wanneer ik, zoals Jakob, door Hem zal overwonnen zijn (cf. Gen. 32,24 vv.).

Omdat me aldus het uiteindelijke, totale Voorwerp verschenen is, waarop mijn natuur is afgestemd, beginnen de krachten van mijn wezen spontaan te trillen volgens Eén enkele, ongelooflijk rijke Noot, waarin ik, moeiteloos verenigd, de meest tegengestelde strekkingen onderscheid: de verrukking te handelen en de vreugde te ondergaan; het genot te bezitten en de koorts voorbij te streven; de trots groter te worden en het geluk op te gaan in een grotere dan ikzelf.

Doordrenkt met het levenssap van de Wereld stijj ik op naar de Geest, die me over elke verovering heen toelacht, gehuld in de tastbare heerlijkheid van het Heelal. En, verzonken in het mysterie van het goddelijke Vlees, zou ik niet kunnen zeggen welke de stralendste van deze twee zaligheden is: het vinden van het Woord om de Stof te beheersen, of het bezitten van de Stof om Gods licht te bereiken en te ondergaan.

Verleen, Heer, dat voor mij uw nederdaling in de allesomvatende Gedaanten niet alleen geliefd en gekoesterd wordt als de vrucht van een wijsgerige bespiegeling, maar dat ze voor mij waarachtig een reële Tegenwoordigheid wordt. Naar vermogen en naar recht, en of wij het willen of niet, zijt Gij vlees geworden in de Wereld en hangt ons leven van U af. Maar in werkelijkheid zijt Gij voor ons allen niet even dicht bij, verre daarvan! Allen samen in de schoot van éénzelfde Wereld gedragen, vormen wij niettemin ieder ons eigen klein Heelal waarin de Vleeswording onafhankelijk werkzaam is, met een intensiteit en schakeringen die niet overdraagbaar zijn. En dat is de reden waarom we, in ons gebed aan het altaar, vragen dat de consecratie voor ons voltrokken wordt: «*Ut nobis Corpus et Sanguis fiat*: opdat brood en wijn voor ons mogen worden Lichaam en Bloed van Jezus Christus» (4). Indien ik stellig geloof dat alles om me heen het Lichaam en het Bloed van het Woord is, voltrekt zich voor mij (en in zekere zin voor mij alleen) de wonderbaarlijke «Difanie» die metterdaad de lichtende warmte van éénzelfde Leven laat doorschijnen in de diepte van ieder feit en van ieder element. Moest mijn geloof per ongeluk verslappen, dan dooft het licht onmiddellijk uit, wordt alles donker en valt alles uiteen.

In de dag die begint, Heer, zijt Gij zojuist neergedaald. Helaas! hoe oneindig verschillend is de maat van uw Tegenwoordigheid in dezelfde gebeurtenissen die zich aankondigen en die we allen zullen ondergaan! In precies dezelfde omstandigheden die op het punt staan mezelf en mijn broeders te omhullen, kunt Gij een beetje, veel, meer en meer, of in het geheel niet aanwezig zijn.

Opdat geen enkel gif mij heden schade, opdat geen enkele dood mij vernietige, opdat geen enkele wijn mij bedwelme, opdat ik in elk schepsel U moge ontdekken en voelen, – Heer, maak dat ik geloof! (cf. Mc. 9,24).

(4) Uittreksel uit de zogenaamde Romeinse Canon of Eucharistisch gebed 1, na de consecratie.

COMMUNIE

Indien het Vuur neergedaald is in het hart van de Wereld, dan is het uiteindelijk om mij te grijpen en om mij op te nemen. Daarom is het niet voldoende het te aanschouwen en door een volhardend geloof onophoudelijk zijn gloed om me heen aan te wakkeren. Na uit alle kracht meegewerkt te hebben aan de Consecratie, die het doet oplaaien, moet ik toestemmen in de Communie, waardoor ik met mijn persoon voor het Vuur het voedsel zal zijn dat het uiteindelijk is komen zoeken.

Ik buig diep, mijn God, voor uw Tegenwoordigheid in het vurig geworden Heelal; ik verlang naar U en verwacht U onder de trekken van alles wat ik zal ontmoeten, van alles wat me te wachten staat en van alles wat ik vandaag tot stand mag brengen.

Het is iets vreselijks geboren te zijn, dat wil zeggen onherroepelijk, zonder het te willen, meegesleurd te worden in een stortvloed van ontzaglijke energie, die de vernietiging schijnt te beogen van alles wat hij meesleept.

Mijn God, door een ommekeer van krachten, die Gij alleen kunt bewerken, wil ik dat schrik, die mij om het hart slaat voor de onnoemelijke veranderingen die op het punt staan mijn wezen te vernieuwen, veranderd wordt in tomeloze vreugde, de vreugde van in U omgevormd te worden.

Zonder aarzeling zal ik eerst de hand reiken naar het gloeiend brood dat Gij me aanbiedt. In dit brood, waarin Gij de kiem van iedere ontwikkeling omsloten hebt, herken ik het beginsel en het geheim van de toekomst die Gij voor mij openhoudt. Als ik het aanneem weet ik dat ik mij overlever aan de machten die me smartelijk aan mezelf zullen ontrukken, om me te stuwen naar het gevaar, naar de arbeid, naar de voortdurende vernieuwing van de ideeën, naar de strenge onthechting van alle genegenheid. Door het te eten verwerf ik een smaak en een affiniteit voor datgene wat in alles boven alles staat, zodat de vreugden waaraan mijn leven zich warmde voortaan onmogelijk worden.

Heer Jezus, ik ben bereid dat Gij van mij bezit neemt en dat Gij, door de onzegbare macht van uw Lichaam waarmee ik verbonden zal zijn, mij leidt naar oorden van eenzaamheid, waarnaar ik

alleen nooit had durven opstijgen. Instinctief, zoals elke Mens, zou ik graag hier op aarde mijn tent op de berg van mijn voorkeur opslaan (cf. Mat. 17,4). Ook ben ik bang, zoals al mijn broeders, voor een al te mysterieuze en te nieuwe toekomst waarheen de tijdsduur mij voortdrijft. En, angstig met hen, vraag ik me af waarheen het leven gaat... Mocht deze Communie van het brood met de Christus, bekleed met de krachten die de Wereld verruimen, mij van mijn bevreesdheid en achteloosheid bevrijden! Op uw woord, mijn God, werp ik mij in de draaikolk van conflicten en energieën, waarin mijn macht om uw Heilige Tegenwoordigheid te vatten en te ervaren groter zal worden. Hij, die hartstochtelijk Jezus zal liefhebben, – Jezus verborgen in de krachten die de Aarde groter doen worden –, hij zal door de Aarde als door een moeder in haar reuzenarmen opgeheven worden, en zij zal hem Gods gelaat doen aanschouwen.

Mijn God, was uw rijk van deze Wereld (cf. Joh. 18,36), dan zou het voldoende zijn dat ik, om U te bezitten, me toevertrouw aan de machten die ons doen lijden en sterven, terwijl ze ons tastbaar groter doen worden, ons of dat wat ons dierbaarder is dan onszelf. Maar omdat de bestemming waarheen de Aarde zich beweegt niet alleen verder ligt dan elk individueel ding, maar ook verder dan het geheel der dingen, – want de arbeid van de Wereld bestaat er niet in enige opperste Werkelijkheid in zichzelf voort te brengen, maar zijn voleinding te vinden in de vereniging met een voorafbestemd Wezen, is het zo, dat om tot het laaiend centrum van het Heelal te komen, het niet voldoende is dat de Mens hoe langer hoe meer voor zichzelf leeft, noch dat hij zijn leven opoffert voor een aardse zaak, hoe groots die ook mag zijn.

De Wereld kan zich slechts voorgoed met U verenigen, Heer, door een soort van omzetting, van omkeer, van excentratie, waarin tijdelijk niet alleen het weislagen van de individuen ondergaat, maar zelfs de schijn van alle menselijke vooruitgang. Wil mijn wezen voorgoed in het Uwe opgenomen worden, dan is het nodig dat in mij niet alleen de monade sterft, maar ook de wereld; dat betekent dat ik door de smartelijke fase van een vermindering heen moet, die door niets tastbaars zal worden vergoed. Daarom is het dat Gij in de kelk de bitterheid van elke scheiding, van elke beperking, van elke onvruchtbare aftakeling opneemt en me hem aanreikt: «Drinkt hier allen van» (Mat. 26,27).

Hoe zou ik die kelk weigeren, Heer, nu door het brood dat Gij mij hebt doen proeven, in het merg van mijn wezen de onblusbare

hartstocht is gevloeid om bij U te zijn, voorbij het leven, doorheen de dood. De Consecratie van de Wereld zou zoëven onvoltooid zijn gebleven, indien Gij, voor hen die zouden geloven, na de levenmakende krachten, ook niet met voorliefde de dodelijke had bezield. Nu zou mijn Communie onvolledig zijn (ze zou eenvoudigweg niet christelijk zijn), indien ik, met de aanwinsten die deze nieuwe dag mij brengt, in mijn eigen naam en in naam van de Wereld, als de meest directe deelname aan Uzelf, ook niet het onderhuidse of manifeste proces van verzwakking, ouderdom en dood ontving, dat het Heelal tot zijn heil of tot zijn veroordeling onophoudelijk ondermijnt.

O mijn God, ik geef me hartstochtelijk over aan de geduchte krachten van ontbinding, waardoor – zo wil ik het blindelings geloven – heden uw goddelijke Tegenwoordigheid in de plaats zal treden van mijn enge persoonlijkheid. Hij, die hartstochtelijk Jezus liefgehad zal hebben, – Jezus verborgen in de krachten die de Aarde doen sterven –, hij zal door de Aarde, als ze bezwijkt, in haar reuzenarmen omsloten worden, en met haar zal hij in Gods schoot ontwaken.

SLOTGEBED

Jezus, nu Gij, omsluierd door de krachten van de Wereld, waarlijk en lichamenlijk alles voor mij, alles om mij heen en alles in mij geworden zijt, zal ik in éénzelfde verlangen de roes van mijn bezit met de dorst naar wat mij ontbreekt samenbundelen, en zoals uw dienaar zal ik voor U de vurige woorden herhalen waarin – hoe onwankeibaar is mijn geloof hieromtrent – het Christendom van morgen zich steeds juister zal herkennen:

«Heer, sluit mij op in de diepste diepten van uw Hart. En wanneer Gij mij er vasthoudt, steek mij in brand, zuiver mij, laat mij ontvlammen, sublimeer mij tot ik volkomen aan uw verlangens voldoe, tot aan de meest volledige vernietiging van mezelf; *Tu autem, Domine mi, include me in imis visceribus Cordis tui. Atque ibi me detine, excoque, expurga, accende, ignifac, sublima, ad purissimum Cordis tui gustum atque placitum, ad puram annihilationem meam*» (5).

«Heer». Ja, eindelijk heb ik iemand gevonden, aan wie ik uit gehele mijn hart die naam mag geven, door het tweevoudige mysterie van de universele Consecratie en Communie!

Zolang ik in U, Jezus, alleen de man van tweeduizend jaar geleden, alleen de sublieme Moralist, de Vriend, de Broeder kon of durfde zien, zolang bleef mijn liefde bedeeld en verlegen. Vrienden, broeders, wijzen: hebben we er rondom ons geen zeer grote, zeer fijne en ook meer nabij? En daarbij, kan de Mens zich volkomen geven aan een louter menselijke natuur? Van het begin af had de Wereld, boven elk Element van die Wereld, mijn hart veroverd en nooit zou ik me voor iemand anders oprecht gebogen hebben. Zo heb ik, zelfs gelovend, lange tijd gedwaald zonder te weten wat ik beminde. Maar nu erken ik U als mijn Soeverein en geef ik me met verrukking aan U over, daar Gij vandaag, door de openbaring van de bovenmenselijke machten U door de verrijzenis verleend, voor me verschenen zijt, Meester, doorheen alle krachten van de Aarde.

(5) Deze gebedstekst van een dienaar Gods die Pater Teilhard niet kon of wou noemen, is van Pater Gaspar Druzicki (1592-1662), poolse Jezuiet in geur van heiligheid gestorven. Meerdere ascetische teksten van deze Jezuiet werden na zijn dood in het Latijn, het Pools en het Frans verspreid. Onze tekst werd in de volledige ascetische bundels gepubliceerd o.m. in 1732, niet opgenomen. Ze is te vinden in een aantal ascetische bundels gepubliceerd o.m. in 1885 en 1907. Cf. Henri RONDET, S.J., *Note sur Teilhard, Druzicki et la dévotion au Sacré-Cœur*. Rev. Asc. Myst. 45 (1969), pp. 451-452.

Hoe vreemd zijn de wegen van uw Geest, mijn God! – Wanneer, twee eeuwen geleden, de onmiskenbare aantrekkingskracht van uw Hart in uw Kerk voelbaar werd (6), kon het schijnen dat de zielen aangelokt werden doordat zij in U een overtuigender en beter omschreven element ontdekten dan uw Menselijkheid zelf. Door een plotse ommekeer wordt het ons nu duidelijk dat Gij, Jezus, door de «openbaring» van uw Hart, onze liefde vooral het middel hebt willen verschaffen om te ontkomen aan het te enge, te precieze, te beperkte in het beeld dat wij ons van U maakten. In het midden van uw borst ontwaar ik niets anders dan een vuurzee; en hoe meer ik staar naar die brandende vuurhaard, des te meer komt het mij voor dat overal daarrond, de omtrekken van uw Lichaam smelten en buitenmate groter worden, tot ik in U geen andere trekken meer onderscheid dan het beeld van een Wereld in vlammen.

Glorierijke Christus; heimelijk invloed in de schoot van de Materie en verblindend Middelpunt waarin de talloze vezels van het Veelvuldige aaneengeknoot worden; Macht, onverbiddelijk als de Wereld en warm als het Leven; Gij, «met een voorhoofd van sneeuw, met ogen van vuur, met voeten die feller fonkelen dan het smeltende goud; Gij, met handen die de sterren omvatten; Gij, die de eerste en de laatste zijt, de levende, de dode en de verrezene» (Apok. 1,14-18); Gij, die in uw overweldigende eenheid alle lieflijkheden, alle smaken, alle krachten, alle bestaansvormen verzamelt; Gij waart het naar wie mijn wezen riep met een verlangen zo groot als het Heelal: Gij zijt waarlijk «mijn Heer en mijn God!» (Joh. 20,28).

«Sluit mij in U op, Heer!» (7)– Ja, ik geloof (zelfs zozeer, dat dit geloof één van de peilers van mijn innerlijk leven geworden is) dat een duisternis volkomen buiten U een volstrekt niets zou zijn. Niets kan bestaan buiten uw Vlees, Jezus, in zoverre dat zelfs zij, die uit uw liefde verworpen zijn, tot hun ongeluk nog de steun van uw Tegenwoordigheid blijven genieten. Allen bestaan wij onontkombaar in U, universeel Middelpunt van bestendigheid en leven! – Maar juist omdat wij geen pasklare dingen zijn, die op een willekeurige manier kunnen worden beschouwd als nabij of ver van U; juist omdat in ons het subject van de éénwording toeneemt met de éénwording zelf, die ons geleidelijk aan U overdraagt; – in naam van het meest essentiële in mijn wezen, Heer, luister naar het

(6) Denkend aan Franciscus van Sales, Kard. de Bérulle, Jean Eudes, Margaretha-Maria Alacoque, de Visitandinnen en de Jezuiten van de 17de eeuw, zou men haast corrigeren en schrijven: *drie eeuwen geleden*...

(7) Beginwoorden van het gebed aangehaald op vorige bladzijde.

verlangen van datgene wat ik «mijn» ziel durf noemen, hoewel ik dag na dag beter begrijp hoeveel groter zij is dan ikzelf; en, om mijn bestaansdorst te lessen, – doorheen de opeenvolgende zones van uw diepste Substantie –, tot in de meest verborgen plooien van de kern van uw Hart, trek mij tot U! (cf. Joh. 12,32).

Hoe dieper we U ontmoeten, Meester, hoe universeler zich uw invloed openbaart. Aan dit kenmerk kan ik ieder ogenblik beoordelen hoever ik gevorderd ben in U. Wanneer ik om me heen alle dingen, die hun smaak en trekken blijven houden, door een geheime ziel toch opgenomen zal zien in één enkel Element, oneindig nabij en oneindig ver; – wanneer ik gevangen in de jalouse intimiteit van een goddelijk heiligdom mij nochtans vrijelijk door het rijk van alle schepselen zal voelen dwalen, – dan zal ik weten dat ik het middelpunt nader, waar het hart van de Wereld samenkomt in de straling die neerdaalt uit het Hart van God.

Op dit punt van allesomvattende ontbranding, werk op mij in, Heer, door het verenigd vuur van alle innerlijke en uiterlijke invloeden die, indien verder van U ondergaan, neutraal, dubbelzinnig of vijandig zouden zijn, maar die, bezielde door een Energie «*quae possit sibi omnia subjicere*: die zich alles kan onderwerpen» (Fil. 3,21; cf. 1 Kor. 15,26-27), in de fysische diepten van uw Hart de engelen van uw zegevierende werkzaamheid worden. Door een wonderbare combinatie van uw aantrekkingskracht met de bekoorlijkheid der schepselen en hun ontoereikendheid, met hun zachtheid en hun boosaardigheid, met hun ontgoochelende zwakheid en hun schrikwekkende kracht, – vervul mijn hart beurtelings met verrukking en afkeer; leer het de echte zuiverheid, niet zij die een verarmende afstand van de dingen is, maar een impuls die dwars doorheen alle schoonheden gaat; openbaar het de ware liefde, niet zij die de steriele vrees is om kwaad te doen, maar de krachtige wil om allen samen de poorten van het leven open te breken; geef het tenslotte, geef het bovenal, door een steeds dieper inzicht in uw Alomtegenwoordigheid, de zalige hartstocht om voortdurend iets meer de Wereld te ontdekken, te vormen en te ondergaan, ten einde steeds verder in U door te dringen.

Mijn God, van die fundamentele visie op uw verbondenheid met het Heelal hangen heel mijn vreugde en mijn welslagen af, heel mijn bestaansreden en mijn levenslust. Anderen mogen, uit hoofde van hun hoger ambt, de heerlijkheden van uw zuivere Geest verkondigen! Daar ikzelf beheerst word door een roeping die vasthaakt in de diepste vezels van mijn natuur, wil ik noch kan ik over iets anders spreken dan over de talloze verlengingen van uw Wezen dat

door de Materie heen vleesgeworden is; nooit zal ik iets anders kunnen verkondigen dan het mysterie van uw Vlees, o Ziel die schijnt doorheen alles wat ons omringt!

Aan uw Lichaam in gans zijn omvang, dat wil zeggen aan de Wereld die, door uw macht en door mijn geloof, de prachtige en levende smeltkroes geworden is waarin alles verdwijnt om herboren te worden, – door alle mogelijkheden die uw scheppende aantrekkingskracht in mij heeft doen ontspringen, door mijn al te zwakke wetenschap, door mijn religieuze bindingen, door mijn priesterschap en (waaraan ik het meest gehecht ben) door de kern van mijn menselijke overtuiging, – draag ik mij op om daarvan te leven en om daaraan te sterven, o Jezus.

Ordos, 1923.

TABEL

Ter inleiding	5
Wereld-Eucharistie	8
Offerande	9
Consecratie: het Vuur boven de Wereld	11
Epiclese: het Vuur in de Wereld	13
Communie	17
Slotgebed	20